

ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAZILI ANLATIMLARINDA KULLANDIKLARI DEYİMLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

A RESEARCH ABOUT THE 6th GRADE STUDENTS' USING OF IDIOMS IN WRITTEN EXPRESSION

Melike ULUÇAY*, Muhsine BÖREKÇİ**

ÖZET: Dilin temel işlevlerinden birinin insan ile nesne arasında ilişki kurmak olduğu dikkate alındığında toplumsal belleği oluşturan söz varlığının dildeki şekillerinin önemi daha iyi anlaşılır. Söz varlığı sadece bir dil yapısı değil, o yapıyı oluşturan çok boyutlu bir toplumsal söylemin de yansımasıdır. Ayrıca ana dil eğitiminin hedeflerinden biri de öğrenen ve öğretmenin bu toplumsal söyleme katkı yapmasını sağlamaktır. Bunun için ana dili eğitimi yapılırken çözümsel (analitik) biçimlerle, üst düzey beceri gerektiren estetik işlevli biçimlerin de uygulama boyutunda kazandırılması gerekir. Anadilini okul öncesi dönemde ailesinde edinmekte olan insan, daha tek tek sözcüklerden başlayarak söz varlığını kazanmaya, yaşı ilerledikçe genişletmeye ve derinleştirmeye devam eder. Eğitim-öğretim döneminde ise bu süreç Türkçe dersleri ile düzenli ve sistemli bir şekilde devam eder. Böylece eğitim-öğretim gören birey Türkçenin zenginlikleriyle tanışır ve bu zenginlikleri anlatma becerilerine yansıtmaya başlar. Bu araştırmanın amacı ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin Türkçe ders kitaplarındaki temalara paralel olarak yazılı anlatımlarında hangi deyimleri ne ölçüde kullanabildiklerini ortaya koymak, temalara göre yazılı anlatımlarındaki deyim kullanımını belirlemektir. Araştırma Erzincan ilinde bulunan 75. İMKB Ortaokulu ve Mehmetçik Ortaokulu'nda 6. Sınıf seviyesinde olan öğrencilerden 30'ar kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Her öğrenciye dönem sonunda üç kez yazılı anlatım çalışması yaptırılmış ve bu yazılar üzerinde deyim kullanımları tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Söz varlığı, deyim, tema, yazma becerisi.

ABSTRACT: When it is considered that the languages' main function is to communicate human with the object, the importance of vocabulary which creates social memory is easily understood. Vocabulary is not only the construction of a language, but also it is reflection of a multi-dimensional social discourse which creates that construction. In addition to this, one of the aims of the mother tongue based education is also to make people who learn and teach to contribute this social discourse. For this reason, at the moment of the mother tongue based education, analytically aesthetically functions should be gained. A person gains his or her mother tongue before the preschool education by family, that person has the vocabulary word by word, then that person develops it and depend it. This period continues systematically in this way with the Turkish lessons in the education and training period. The educated and trained person comes across with the wealth of Turkish. The aim of this research is to identify how often the 6th grade students use idioms in written expressions with a parallel with their Turkish course book and to identify the using of the idioms in written expression according to the themes. The research was done in İMKB Secondary School and Mehmetçik Secondary School in Erzincan. The research included 30 students from 6th grade. Each student was made written expression study three times and their using of idiom was identified on these writing.

Keywords: vocabulary, IDIOM, theme, ability to write

1. GİRİŞ

Dilin temel işlevlerinden birinin insan ile nesne arasında ilişki kurmak olduğu dikkate alınır (Börekçi, 2009) toplumsal belleği oluşturan söz varlığının dildeki biçimlerinin önemi

* Arş. Gör., Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Erzincan-Türkiye, e-posta: melikeulucay@gmail.com

** Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Erzurum-Türkiye, e-posta: mborekci@atauni.edu.tr

daha iyi anlaşılır. Saussure bu nedenle dili “göstergeler topluluğu” olarak nitelemiştir. Bilindiği gibi dil göstergesi gösteren ve gösterilenden oluşur. Dizimsel ilişki ile biçimlenmiş ses topluluğunun bir kavramı veya nesneyi gösterme süreçleri tartışılrsa da bu göstergelerin tarihsel, toplumsal ve kültürel bir bağlamda oluştukları kabul edilmektedir. Dil eğitiminde söz varlığının etkili bir biçimde kazandırılabilmesi için etkinliklerin bu bağlamda gerçekleştirilmesi önemlidir. Çünkü söz varlığı sadece bir dil yapısı değil, o yapıyı oluşturan çok boyutlu bir toplumsal söylemin de yansımasıdır. Ayrıca ana dil eğitiminin hedeflerinden biri de öğrenen ve öğretenlerin bu toplumsal söyleme katkı yapmasını sağlamaktır.

Bunun için deyim, atalar sözü, kalıp söz gibi çözümsel (analitik) biçimlerle mecaz, metafor, imge gibi üst düzey beceri gerektiren estetik işlevli biçimlerin de uygulama boyutunda kazandırılması hedeflenir. Deyim kullanımının bu aşamaların ilk basamağında yer aldığı değerlendirilebilir. Çünkü “Deyim yapılarında bildiri, dilin şiir işlevi çerçevesinde etkili ve kalıcı olma niteliğinin yanında kolay öğrenilebilir niteliklerini de içerecek biçimde düzenlenmiştir. (Uzun, 1991) Somut göstergelere yüklenen soyut değerler, bir başka deyişle somutlaştırma yardımıyla daha öz ve etkili bir anlatım aracına dönüşen deyimler “eğlendirme, etkili ve güzel söz söyleme, karşılaştırma” (Çalışkan, 2010) işleviyle kullanılır ve “anlatım gücünü artırıcı, söyleyene zevk veren, hatırdı kalmayı sağlayan öğeler içerir.” (Aksan, 2002)

Bireysel bağdaştırmaların biçim ve anlam düzeyinde kalıplaşması ile ortaya çıkan deyimlerin toplumsal düşünce süreçlerini dilsel biçimlerle yansıtmı işlevi bir yana dili kullanan bireyler için bir seçme ve birleştirme yani söylem oluşturma alıştırması olduğu söylenebilir. Bu dikkatle değerlendirildiğinde deyimlerin kazandırılmasının söz varlığını geliştirmekten öte işlevleri olduğu ortaya çıkar. Deyimlerde sıklıkla kullanılan ad aktarması, benzetme, karşılaştırma, abartma gibi anlam olayları ile ses yinelemeleri, eksiltmeler, koşut veya karşıt yapılarla ortaya çıkan şiirsel ifade biçimleri üst düzey dil kullanımı bağlamında doğal örnekler sunmaktadır. Bu nitelikleriyle deyimler, dil ediniminin dil edincine dönüştürülmesi sürecinde önemli bir işlev üstlenmektedir.

Anadilini edinmekte olan insan, daha çok küçükken tek tek sözcüklerden yola çıkarak söz varlığını kazanmaya giderek onu genişletmeye başlar. Eğitim-öğretim döneminde, çalışma yaşamında, yaşadığı sürece yeni yeni kavramlarla karşılaşması söz varlığının daha da genişlemesini sağlar. (Aksan, 2011) Bu süreç Türkçe dersleri ile düzenli ve sistemli bir şekilde devam eder. Böylece eğitim-öğretim gören birey Türkçenin zenginlikleriyle tanışır ve bu zenginlikleri anlatma becerilerine yansıtmaya başlar.

Türkçe öğretimi programlarında da bu konuda farkındalığın oluşturulması, söz varlığı içinde deyimlerin kazandırılmasına yönelik yöntem, materyal ve etkinliklerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2006)deyimlerin kullanımıyla ilgili kazanımlar şöyledir:

Dinleme/İzleme

4. Söz varlığını zenginleştirme

4.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

Konuşma

3. Hazırlıklı konuşmalar yapma

3.6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.

5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

5.4. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

OKUMA

4.Söz varlığını zenginleştirme

4.3 Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

YAZMA

2. Planlı yazma

2.6 Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.

5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

5.2. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

Programda geçen bu ifadelere göre ortaokul öğrencisinin okuduğunu ve dinlediğini anlayabilmesiyle birlikte kendisini yazıyla ve sözle ifade ederken deyimleri anlayabilme-kullanabilmesi için farkındalık boyutunda deyimleri edinmiş ve aktif bir şekilde kullanabiliyor olmaları gerekmektedir. Bu noktada programın bu hedefleriyle birlikte Türkçe kitabı ve özellikle Türkçe öğretmenleri büyük önem taşır.

Literatür araştırmasında 8. sınıf öğrencilerinin çeşitli değişkenlere göre yazılı anlatımda deyimleri kullanma becerilerini inceleme (Nalcı, 2006), ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin deyimleri kullanma yeterlikleri üzerine inceleme (Göçer, 2012), Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımlarında deyim kullanımları (Onan, Baş, 2009) üzerine yapılan çalışmalara rastlanılmıştır.

Bu çalışmada 6. Sınıf öğrencilerin yazılı anlatımlarında deyim kullanma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin Türkçe ders kitaplarındaki temalara paralel olarak yazılı anlatımlarında hangi deyimleri ne ölçüde kullanabildiklerini ortaya koymak, temalara göre yazılı anlatımlarındaki deyim kullanımını belirlemek ve deyimleri doğru kullanıp kullanmadıklarını tespit etmektir.

1.3 Alt Problemler

Çalışmada şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları toplam deyim miktarı nedir?

2. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları farklı deyim miktarı nedir?

3. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında deyimleri kullanma oranı nedir?

4. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları deyim miktarı temalara göre değişiklik göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları deyimlerin düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de ortaokulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma Erzincan İMKB 75. Yıl Ortaokulu’nda öğrenim gören 6. sınıf seviyesinden seçilen 30 öğrenci, Erzincan Mehmetçik Ortaokulu’nda öğrenim gören 6. sınıf seviyesinden seçilen 30 öğrenci ile sınırlandırılmış ve örneklem oluşturulmuştur.

2.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak örnekleme dâhil edilen 60 öğrenciye yazılı anlatım çalışması yaptırılmıştır. Her öğrenciye üç kez dönem sonunda dönem boyunca işlenen temalarla ilişkili olarak yazılı anlatım çalışması yaptırılmış ve bu yolla bir metin havuzu oluşturulmuştur. Adaylardan alınan yazılı anlatım çalışmaları karşılaştırmalı olarak incelenerek nicelik olarak ve anlatımda kullanım bakımından değerlendirilmiştir.

Öğrencilere yazılı anlatım yaptırmak için her temayla ilgili üçer soru hazırlanmıştır. Yazı yazmak için herhangi bir tür belirlenmemiş, bu konuda öğrenciye tür seçme hakkı verilmiştir. Uygulama sırasına göre temalar ve sorular aşağıdaki gibidir:

1. Uygulama

Kişisel Gelişim Teması

1) “Bugünün küçüğü yarının büyüğüdür.” sizce ne demektir? Bu konu ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

2) Aileniz ve çevreniz ile yaşadığınız sorunlar nelerdir? Sizce bu sorunlar nasıl çözülebilir?

3) İleride hangi mesleği seçmek istiyorsunuz ve bu mesleğe sahip olabilmeniz için neler yapmanız gerekir?

4) İstedığınız herhangi bir konuda bir yazı yazınız.

2. Uygulama

Zaman ve Mekân Teması

1) Sizce çok gezen mi bilir, çok yaşayan mı? Bu konuyla ilgili düşüncelerinizi belirten bir yazı yazınız.

2) Hangi ülkeye seyahat etmek isterdiniz, anlatınız.

- 3) 2075 yılında yaşadığınızı düşünerek 10 yaşında olan torununuza bir mektup yazınız.
4) İstedığınız herhangi bir konuda bir yazı yazınız.

3. Uygulama

Doğa ve Evren Teması

- 1) Çevre ve hava kirliliğinin canlılar üzerinde ne gibi etkileri olur? Anlatınız.
2) Uzayda seyahat ettiğinizi hayal ederek bir yazı yazınız.
3) Gezip gördüğünüz bir yeri anlatınız.
4) İsteddiğiniz herhangi bir konuda bir yazı yazınız.

2.3 Verilerin Analizi

Yazılı anlatım çalışmaları bilgisayara ortamına aktarılarak her bir grup için bir metin havuzu oluşturulmuştur. Havuzdaki bütün deyimler işaretlenmiştir. Bu deyimlerin tespit edilmesinde ve değerlendirilmesinde “Simple Concordance Program 4.07” (www.textworld.com/scp), “ConcApp” (www.edict.com.hk/pub/concapp) ile “Microsoft Excel” yazılımları kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde yazılı anlatım çalışmalarından elde edilen toplam kelimeler ve deyimler karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Yazılı Anlatımlarda Kullanılan Kelimeler ve Deyimler

Okullar	Temalarda Kullanılan Kelimeler ve Deyimler								
	Kişisel Gelişim Teması			Zaman ve Mekân Teması			Doğa ve Evren Teması		
	Toplam Kelime	Toplam Deyim	Farklı Deyim	Toplam Kelime	Toplam Deyim	Farklı Deyim	Toplam Kelime	Toplam Deyim	Farklı Deyim
75. Yıl İMKB Ortaokulu	3065	74	50	3528	65	50	3091	74	42
Mehmetçik Ortaokulu	4060	109	70	3920	54	45	4125	105	57
Toplam	7125	183	-	7448	119	-	7216	179	-

Kişisel Gelişim Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında İMKB O. öğrencileri 3065, M.O öğrencileri 4060 toplam kelime; Zaman ve Mekân Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında İMKB O. öğrencileri 3528 toplam kelime, M.O öğrencileri 3920 toplam kelime; Doğa ve Evren Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında İMKB O. öğrencileri 3091 toplam kelime, M.O öğrencileri 4125 toplam kelime kullanmışlardır.

75. Yıl İMKB Ortaokulunda üç temayla ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında toplam 9684 kelime kullanılmıştır. Mehmetçik Ortaokulu'nda ise bu sayı 12105'tir. Tüm ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları toplam kelime sayısı ise 21789'dur.

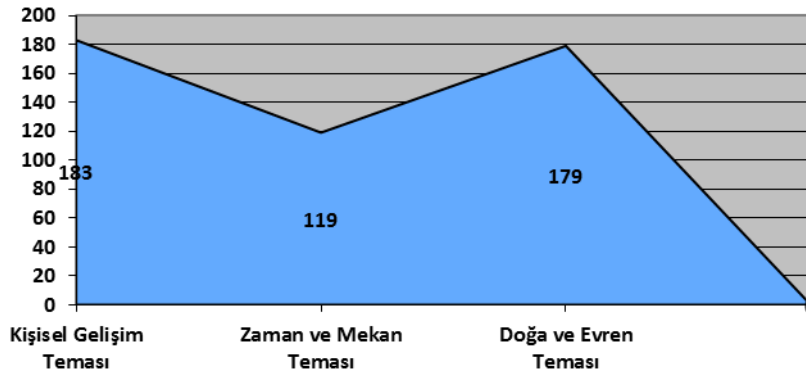
75. Yıl İMKB Ortaokulu öğrencileri Kişisel Gelişim Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında 50 farklı, 74 toplam deyim; Zaman ve Mekân Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında 50 farklı, 65 toplam deyim; Doğa ve Evren Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında 42 farklı 74 toplam deyim kullanmışlardır.

Mehmetçik Ortaokulu öğrencileri Kişisel Gelişim Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında 70 farklı 109 toplam deyim; Zaman ve Mekân Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında 45 farklı 54 toplam deyim; Doğa ve Evren Teması ile ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında 57 farklı 105 toplam deyim kullanmışlardır.

75. Yıl İMKB Ortaokulunda üç temayla ilgili yapılan yazılı anlatım çalışmalarında toplam 213 deyim kullanılmıştır. Mehmetçik Ortaokulu'nda ise bu sayı 268'dir. Tüm ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları toplam deyim sayısı ise 481'dir.

Bu bulgular, öğrencilerin yazılı anlatımlarında deyimlerden yararlandıklarını göstermektedir.

Şekil.1. Temalara Göre Deyim Sayıları

Yukarıdaki grafiğe göre Kişisel Gelişim Teması ile Doğa ve Evren Temasında kullanılan deyim sayısı birbirine yakın iken Zaman ve Mekân Temasında deyim kullanımı çok daha düşüktür. En fazla deyim Kişisel Gelişim temasında kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 2: Temalara Göre En Yaygın Kullanılan Deyimlerin Sıklıkları

Sıra	Deyimler	Sıklık	Yaygınlık	Kişisel Gelişim Teması	Zaman ve Mekân Teması	Doğa ve Evren Teması
1.	zarar vermek	23	3	1	3	19
2.	Karar vermek	14	3	5	4	5
3.	Ne kadar	8	3	3	2	3
4.	Not almak	6	3	4	1	1
5.	Gurur duymak	5	3	3	1	1
6.	Uzak kalmak	5	3	3	1	1
7.	İyi ki	4	3	2	1	1
8.	Örnek vermek	4	3	2	1	1
9.	Az kalsın	3	2	-	2	1
10.	Ayak basmak	2	2	1	-	1

Yukarıdaki tabloda yaygınlık başlığı altında gösterilen değer öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları ortak deyimleri göstermektedir. Temaların hepsinden elde edilen havuz incelendiğinde yalnızca, yukarıdaki tabloda gösterilen ilk sekiz deyim her üç temada da ortak kullanıldığı görülmektedir. Dokuzuncu sıradaki deyim Zaman ve Mekân ile Doğa ve Evren temalarında kullanıldığı, Kişisel Gelişim temasında ise kullanılmadığı görülmektedir. Onuncu sıradaki deyim ise Kişisel Gelişim ile Doğa ve Evren temalarında kullanıldığı, Zaman ve Mekân temasında kullanılmadığı görülmektedir. Her üç temada da kullanılan ve 23 sıklıkla yaygınlığa göre birinci sırada yer alan deyim “zarar vermek” deyimidir.

Öğrencilerin kişisel gelişim teması ile ilgili olan yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları kelime, deyim sayıları ve birbirlerine oranları aşağıda yer alan tablodaki gibidir:

Tablo 3: Kişisel Gelişim Temasıyla İlgili Yazılı Anlatım Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular

Okul	Toplam Kelime	Toplam Deyim	Farklı Deyim	Deyim Tekrarlanma Oranı	Ortak Olan Deyim	Ortak Olmayan Deyim
75. Yıl İMKB Ortaokulu	3065	74	50	1,48	15	35
Mehmetçik Ortaokulu	4060	109	70	1,55	15	55
Toplam	7125	183	105	1,74	15	90

Tabloya göre Kişisel Gelişim teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmalarında öğrenciler toplam 183 deyim, farklı 105 deyim kullanmışlardır. Bu deyimler 105 farklı deyim 1,74 oranında tekrar edilmesiyle oluşmuştur. Her iki okul öğrencileri yazılı anlatımlarında aynı 15 deyim ortak kullanırken, geri kalan 90 deyim ise her iki grupta ortak olarak kullanılmayan yalnızca biri tarafından tercih edilen deyimlerin sayısını göstermektedir. Her iki grupta ortak kullanılan deyimler şunlardır: “Elde etmek, elinden geleni yapmak, emanet etmek, gurur duymak, haline gelmek, ilgi duymak, karar vermek, kıymetini bilmek, ne olursa olsun, not almak, örnek vermek, saygı duymak, üstesinden gelmek, yerine geçmek, yerine getirmek”tir.

Aşağıdaki tabloda Kişisel Gelişim temasında en çok kullanılan 10 deyim gösterilmiştir.

Tablo 4: Kişisel Gelişim Teması İle İlgili Yazılı Anlatım Çalışmalarında En Sık Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler	Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	7	Saygı duymak	6.	5	Karar vermek
2.	6	Örnek almak	7.	4	Hizmet etmek
3.	5	Büyüklik taslamak	8.	4	İlgi duymak
4.	5	Elde etmek	9.	4	Kıymetini bilmek
5.	5	Elinden geleni yapmak	10	4	Not almak

Kişisel Gelişim temasında 7 sıklıkla en fazla kullanılan deyim “saygı duymak”tır. Tabloda yer alan deyimlerin tema ile ilgili oldukları söylenebilir. Bu deyimler bir kelimenin ya da kelime grubunun yardımcı fiille kurulmasıyla oluşan deyimlerdir.

Öğrencilerin yazmış oldukları metinler incelendiğinde Kişisel Gelişim temasıyla ilgili olan deyim kullanımlarında yaptıkları hatalar şöyledir:

“Eğer bir insan herhangi bir mesleğin *karşılığını verebiliyorsa* o mesleğe tam olarak uygun demektir.”

Bu cümlede “hakkını vermek” deyimini kullanılması gerekirken öğrenci “karşılık vermek” deyimini kullanmıştır.

“Herkes kendine meslek seçer onu olacağım bunu olacağım ama çalışmazlar. *Armut piş ağzıma düş yaparlar.*”

Yukarıdaki ifadede öğrenci yüklemli, cümle biçiminde kalıplaşmış bir deyim tekrar cümle içinde kullanmış fakat bu deyim yap- fiiliyle birleştirilerek anlatım bozukluğu yapmıştır.

“Hangi mesleği seçersek ona *daha iyi düşkün olmalıyız* onu daha sevmeliyiz.”

Yukarıdaki cümlede “düşkün olmak” deyiminin önüne “daha iyi” zarfı getirilmiştir. Düşkün olmak çok önem vermek, değer vermek manasında kullanılan bir deyimdir. Bu deyim “daha iyi” zarfı ile anlamca nitelenebilecek bir deyim olmadığı için öğrenci deyim yanlış bir ifade içinde kullanmıştır.

“*Dostluğunu* çok güzel *yerine getirmişsen* işte o dostum dediğin kişi senin zaten kardeşin olmuştur.”

Yukarıdaki cümlede “yerine getirmek” deyimini kullanılmıştır. Bu deyim istenileni, gerekeni yapmak manasındadır. Dostluk istenilen, gereken bir iş olmadığı bir kavram olduğu için “yerine getirmek” deyimini burada öğrenci tarafından yanlış kullanılmıştır.

“Eğer o mesleğe ilgin yoksa zamanı *su gibi akıtmadan* kendimize bir doğru yol çizmeliyiz.”

Yukarıdaki cümlede “su gibi akmak” deyimini “su gibi akıtmak” şeklinde kullanılmıştır. Bu deyim zamanın hızla geçmesi manasında kullanılmaktadır. İnsanoğlunun zamana müdahale etmesi mümkün olmadığı, zaman kendi kendisine hızla geçtiği için burada deyim “su gibi akıtmak” şekliyle yanlış kullanılmıştır.

Öğrencilerin Zaman ve Mekân teması ile ilgili yazdıkları yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları kelime, deyim sayıları ve birbirlerine oranları aşağıda yer alan tablodaki gibidir:

Tablo 5: Zaman ve Mekân Temasıyla İlgili Yazılı Anlatım Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular

Okul	Toplam Kelime	Toplam Deyim	Farklı Deyim	Deyim Tekrarlanma Oranı	Ortak Olan Deyim	Ortak Olmayan Deyim
75. Yıl İMKB Ortaokulu	3528	65	50	1,3	5	45
Mehmetçik Ortaokulu	3920	54	45	1,2	5	40
Toplam	7448	119	90	1,32	5	85

Tabloya göre Zaman ve Mekan teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmalarında öğrenciler toplam 119 deyim, farklı 90 deyim kullanmışlardır. Bu deyimler 90 farklı deyimden 1,32 oranında tekrar edilmesiyle oluşmuştur. Her iki okul öğrencileri yazılı anlatımlarında aynı 5 deyim ortak kullanırken, geri kalan 85 deyim ise her iki grupta ortak olarak kullanılmayan yalnızca biri tarafından tercih edilen deyimlerin sayısını göstermektedir. Her iki grupta ortak kullanılan deyimler şunlardır: “evvel zaman içinde kalbur saman içinde, gezip tozmak, karar vermek, ne kadar, ziyaret etmek”tir.

Aşağıdaki tabloda Zaman ve Mekân temasında en çok kullanılan 10 deyim gösterilmiştir.

Tablo 6: Zaman ve Mekân Teması İle İlgili Yazılı Anlatım Çalışmalarında En Sık Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler	Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	6	kıymetini bilmek	6.	3	gezip tozmak
2.	4	karar vermek	7.	3	zarar vermek
3.	3	aklında tutmak	8.	2	araya almak
4.	3	emin olmak	9.	2	az kalsın
5.	3	evvel zaman içinde kalbur saman içinde	10.	2	başına gelmek

Zaman ve Mekân temasında 6 sıklıkla en fazla “kıymetini bilmek” deyimini kullanılmıştır.

Yukarıdaki 10 deyim arasında bir kelimenin ya da kelime grubunun yardımcı fiille kurulmasıyla oluşan deyimler bulunduğu gibi “evvel zaman içinde kalbur saman içinde”¹ gibi masal başı tekerlemelerinin yer aldığı ve “az kalsın” gibi cümlelerin olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yazmış oldukları metinler incelendiğinde Zaman ve Mekân temasıyla ilgili olan deyim kullanımlarında yaptıkları hatalar şöyledir:

“*Ve arkasına bile bakmadan gidiyorlar, çekip gidiyorlar.*” Bu cümlede birbirine çok yakın anlama sahip olan iki deyim peş peşe kullanılmıştır. Dolayısıyla anlatım bozukluğu yapılmıştır.

¹ Bu çalışmada deyimler belirlenirken Türk Dil Kurumu’nun Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü kullanılmıştır. “Evvel zaman içinde kalbur saman içinde” sözü aslında bir masal başı tekerlemesi olduğu halde TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü bunu deyim olarak gösterdiği için çalışmada da bu tekerleme deyim olarak kabul edilmiş ve gösterilmiştir.

“Falan sonra herkes *çığlık atarak*, dışarı çıkarak *çığlık attı* ve herkes evlerine gitti.” Bu cümlede “çığlık atmak” deyiminin iki kez kullanıldığı görülmektedir. Öğrencinin bu deyimini vurgulamak istediği için iki kez kullandığı düşünülmektedir.

“Çocuk çok aklıma takıldı o yüzden ve anneme sordum annem cevabını bilmiyordu.” “Akli takılmak” deyimini zihnin bir şey sürekli meşgul olması anlamındadır. Bir şeye aklın takılması anlamı içinde yoğunluk, süreklilik barındırdığı için çok zarfı ile nitelenmesi gereksizdir.

“Orada ki bazı kişiliklerle *diyalog kurarak* orayı daha iyi anlamamız lazım.” Diyalog kişilikler ile değil kişi ile kurulacağı için burada da yanlış bir kullanım söz konusu olmuştur.

Öğrencilerin Doğa ve Evren teması ile ilgili yazdıkları yazılı anlatım çalışmalarında kullandıkları kelime, deyim sayıları ve birbirlerine oranları aşağıda yer alan tablodaki gibidir:

Tablo 7: Doğa ve Evren Temasıyla İlgili Yazılı Anlatım Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular

Okul	Toplam Kelime	Toplam Deyim	Farklı Deyim	Deyim Tekrarlanma Oranı	Ortak Olan Deyim	Ortak Olmayan Deyim
75. Yıl İMKB Ortaokulu	3091	74	42	1,76	12	30
Mehmetçik Ortaokulu	4125	105	57	1,84	12	45
Toplam	7216	179	87	2,05	12	75

Tabloya göre Doğa ve Evren teması ile ilgili yazılı anlatım çalışmalarında öğrenciler toplam 179 deyim, farklı 87 deyim kullanmışlardır. Bu deyimler 87 farklı deyimden 2,05 oranında tekrar edilmesiyle oluşmuştur. Her iki okul öğrencileri yazılı anlatımlarında aynı 12 deyim ortak kullanırken, geri kalan 75 deyim ise her iki grupta ortak olarak kullanılmayan yalnızca biri tarafından tercih edilen deyimlerin sayısını göstermektedir. Her iki grupta ortak kullanılan deyimler şunlardır: “geri dönmek, hava kararmak, hazırlık yapmak, karar vermek, ne kadar, ne yazık ki, örnek almak, temiz tutmak, yerini almak, yol açmak, zarar görmek, zarar vermek”tir.

Aşağıdaki tabloda Doğa ve Evren temasında en çok kullanılan 10 deyim gösterilmiştir.

Tablo 8: Doğa ve Evren Teması İle İlgili Yazılı Anlatım Çalışmalarında En Sık Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler	Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	19	Zarar vermek	6.	5	Karar vermek
2.	14	Geri dönmek	7.	4	Hasta etmek
3.	12	Zarar görmek	8.	4	Örnek almak
4.	10	Yola çıkmak	9.	4	Vakti gelmek
5.	7	Temiz tutmak	10	3	Hazırlık yapmak

Doğa ve Evren temasında 19 sıklıkla en fazla “zarar vermek” deyimini kullanılmıştır. Bu tablodaki deyimler bir kelimenin ya da kelime grubunun yardımcı fiille kurulmasıyla oluşan deyimlerdir.

Öğrencilerin yazmış oldukları metinler incelendiğinde Doğa ve Evren temasıyla ilgili olan deyim kullanımlarında sadece bir hata yapıldığı görülmüştür:

“Uzaylılara ülkemdeki arabaları yaptırırdım. Uzaylıların arabalarını benim ülkeme de *icat ederdim.*” “İcat etmek” ilk kez yeni bir şeyin yaratılmasıdır, daha önce icat edilen bir şey tekrar icat edilemez. Dolayısıyla bu cümlede yanlış bir kullanım söz konusudur.

Üç tema arasında en fazla deyimın Kişisel Gelişim temasında kullanıldığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin kendilerini anlatırken daha açıklayıcı daha ikna edici bir dil kullanmak istemelerinin bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Öğrenciler tarafından en sık kullanılan deyimler incelendiğinde bu deyimlerin genellikle günlük konuşma dilinde çok kullanılan deyimler olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin deyimleri edinim düzeyinde kullandıkları söylenebilir. Yalnızca onuncu sırada yer alan ‘ayak basmak’ deyiminin öğrenilerek kazanıldığı düşünülmektedir. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanmış olan ‘Türkçe Sözlük’te deyim olarak değerlendirilmiş olan ancak deyim niteliği taşımayan “ne kadar”, “iyi ki” ve “az kalsın” ifadelerinin sık kullanılan deyimler arasında yer alması da bu düşünceyi pekiştirmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonucunda en az deyimın Zaman ve Mekân temasında, en fazla deyimın ise Kişisel Gelişim temasında kullanıldığı görülmüştür. Deyimlerin en çok kullanıldığı ikinci tema ise Doğa ve Evren temasıdır. Çalışmada oluşturulan metin havuzundaki toplam kelime sayısı 21789 iken bu kelimeler içerisinde yer alan toplam deyim sayısı 481’dir. Metin havuzundaki toplam deyimın toplam kelimeye oranı ise %2,2’dir. Çalışmanın bulguları Onan ve Baş’ın (2009) Türkçe öğretmeni adayları üzerinde yaptığı çalışma ile karşılaştırıldığında Türkçe öğretmeni adaylarının toplamda 324 deyim kullandığı, deyimlerin toplam kelimelere oranının %0,5 olarak tespit edildiği görülmüştür. Buna göre 6. sınıf öğrencilerinin üniversite 3. sınıf öğrencilerinden daha sık deyim kullandığı tespit edilmiştir.

Deyimler, anlatım gücünü artırıcı, kimi zaman hoş gidecek, söyleyene zevk veren ve hatırdı kalmayı sağlayan öğeler içerir. Kimi zaman abartmaya kaçır. (Aksan, 2006: 97) Öğrencilerin kullandıkları en sık deyimler arasında bu özellikleri içeren deyimler görülmemiştir. İçinde mecaz barındıran deyimlerin kullanım sayısının az olduğu tespit edilmiştir. Daha çok belli bir eylemle kalıplaşan ancak yeni ve değişik bir anlamı yansıtmayan deyimlerin daha çok kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca deyimlerin kullanımı ile anlatım bozuklukları da tespit edilmiştir. Bu durumun deyimlerin yazılı anlatımın doğal akışı içinde kullanılmadığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Farklı sınıflardaki öğrencilerin yazılı ve/veya sözlü anlatımlarını söz varlığı ve deyim kullanımı açısından betimleyecek ve değerlendirecek çalışmaların yapılması önemli görülmektedir. Çünkü Türkçe dersi öğrencilerin dil edinçlerini yükseltmeyi amaçlar. Ama dil edincinin yükseltilmesine ilişkin çalışmalar, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine göre değişkenlik gösterir. Bu nedenle öğretmen her şeyden önce öğrencilerinin dil edinç düzeylerini belirlemeye çalışmalıdır. (Huber, 2007)

Türkçe dersinde deyim öğretiminde ders kitaplarındaki metinler önemlidir. Ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin Türkçenin söz varlığı bakımından zengin olan örneklerini görmelerini sağlayan metinler tercih edilmelidir. Ayrıca yazma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde Türkçe öğretmenleri önemli rol oynamaktadır. Bunun için Türkçe

öğretmenlerinin öncelikle lisansta kendilerini geliştirmiş olmaları sonra da görev yaptıkları sürece öğrencilerin söz varlığını geliştirebilmeleri için kelime öğretimi yaparken son derece özenli olmaları gerekmektedir.

İyi yazmanın temelinde söz varlığının zengin olması gerektiğinin unutulmaması gerekir.

Söz varlığını zenginleştirmek için de deyimlerdeki anlam zenginliklerinin sezdirilmesi; yapısal özelliklerinin kavratılmasına yönelik etkinliklerin geliştirilip uygulanması gerekmektedir

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1993). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Börekçi, M. (2009). *Yapı ve işlev bakımından Türkiye Türkçesinde sözcükler*. Erzurum: Eser Ofset.
- Çalışkan, N. (2010) *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde söz varlığını geliştirme: kavramsal anahtarlar aracılığıyla deyim öğretimi*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 5/4 (258-275).
- Göçer, A. (2012). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin deyimleri kullanma yeterlikleri üzerine bir inceleme*. Karadeniz-Blacksea-Черное море, (13), 96-109.
- Huber, E. (2007), *Bildirişim Edincinin Dil Edincine Etkisi*. Dil Dergisi, 135 (7-21)
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (6, 7 ve 8. sınıflar)* Ankara: MEB.
- Subaşı Uzun, L. (1991) *Deyimlerde Bildirinin Düzenleniş Biçimi ve Özellikleri*, Türk Dilleri Araştırmaları. (111-120)
- Nalci, H. B. (2006). *Uşak il merkezindeki 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda deyimleri kullanma becerisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Onan, B. ve Baş, B. (2009). *Türkçe öğretmen adaylarının yazılı anlatımlarında deyim kullanımı: Hatay ve Sivas örneği*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 113-139.
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri
- Kan, A. (2006). Ödev ve projeler. Hakan Atılğan (Ed.) *Eğitimde ölçme ve değerlendirme içinde* (327-352). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Köse, D. (2004). Yabancı dil öğretiminde ortak ölçütler ve TÖMER. *Dil Dergisi*, 125, 24-34.
- Köse, D. (2008). Türkçenin yabancı dil öğretiminde sınavların hazırlanması ve uygulanması. *Dil Dergisi*, 139, 36-47.
- Kutlu, Ö.; Doğan, C. D. ve Karakaya, İ. (2014). *Ölçme ve değerlendirme: performans ve portfolyoya dayalı durum belirleme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

EKLER

Ek-1: 75. Yıl İMKB Ortaokulu Kişisel Gelişim Temasında Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	5	büüklük taslamak
2.	4	elinden geleni yapmak
3.	4	pes etmek
4.	4	şaka yapmak
5.	3	başı sıkışmak
6.	3	karar vermek
7.	3	karşılık vermek
8.	3	kıymetini bilmek
9.	2	gurur duymak
10.	2	ilgi göstermek
11.	2	iyi ki
12.	1	armut piş ağzıma düş
13.	1	ayak basmak
14.	1	başına gelmek
15.	1	düşkün olmak
16.	1	elde etmek
17.	1	emanet etmek
18.	1	emek vermek
19.	1	fikir almak
20.	1	gayret göstermek
21.	1	günlerden bir gün
22.	1	güven vermek
23.	1	haline gelmek
24.	1	ikisi arasında kalmak
25.	1	iletişim kurmak
26.	1	ilgi duymak
27.	1	imdadına koşmak
28.	1	karar almak
29.	1	karşı çıkmak
30.	1	küçük düşürmek
31.	1	ne olur
32.	1	ne olursa olsun
33.	1	not almak

34.	1	örnek vermek
35.	1	saygı duymak
36.	1	sıkıya almak
37.	1	sınavdan geçmek
38.	1	söz tutmak
39.	1	şaka kaldıramamak
40.	1	temel atmak
41.	1	ter dökmek
42.	1	uzun lafın kısası
43.	1	üstesinden gelmek
44.	1	yedikleri içtikleri ayrı gitmemek
45.	1	yerine geçmek
46.	1	yerine getirmek
47.	1	yüzünü kara çıkarmamak
48.	1	zarar gelmek
49.	1	zevk almak
50.	1	zorunda kalmak

Ek-2: 75. Yıl İMKB Ortaokulu Zaman ve Mekân Temasında Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	6	kıymetini bilmek
2.	3	bir varmış bir yokmuş
3.	3	zarar vermek
4.	2	araya almak
5.	2	başına gelmek
6.	2	çığlık atmak
7.	2	evvel zaman içinde kalbur saman içinde
8.	2	gezip tozmak
9.	2	kusur bulmak
10.	1	aklına gelmek
11.	1	aklına takılmak
12.	1	aklında kalmak
13.	1	aklını karıştırmak
14.	1	arasından su sızmamak
15.	1	arkasına bile bakmadan gitme
16.	1	çekip gitmek
17.	1	çelme takmak
18.	1	dalga geçmek
19.	1	değer vermek
20.	1	destek olmak

21.	1	diyalog kurmak
22.	1	elinden geleni yapmak
23.	1	emin olmak
24.	1	gelip çatmak
25.	1	geri dönmek
26.	1	geziye çıkma
27.	1	gözü gibi korumak (sakınmak)
28.	1	gözünü kırpmamak
29.	1	gurur duymak
30.	1	günlerden bir gün
31.	1	haber almak
32.	1	haber vermek
33.	1	havalara uçmak
34.	1	hoş geldin
35.	1	karar vermek
36.	1	maruz kalmak
37.	1	ne kadar
38.	1	ne yazık ki
39.	1	piknik yapmak
40.	1	pişman olmak
41.	1	resim çekilmek
42.	1	sahip çıkmak
43.	1	sözünde durmak
44.	1	şaka yapmak
45.	1	telefon açmak
46.	1	tur atmak
47.	1	yanıt vermek
48.	1	yaşını doldurmak
49.	1	yerinde olmak
50.	1	ziyaret etmek

Ek-3: 75. Yıl İMKB Ortaokulu Doğa ve Evren Temasında Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	10	geri dönmek
2.	9	zarar vermek
3.	5	temiz tutmak
4.	4	hasta etmek
5.	3	yok etmek
6.	2	aklından geçirmek
7.	2	canı sıkılmak
8.	2	farkına varmak
9.	2	hazırlık yapmak
10.	2	hoşuna gitmek
11.	2	zarar görmek
12.	1	aklından çıkmamak
13.	1	altına kaçırmak
14.	1	az kalsın
15.	1	ceza görmek
16.	1	dikiş atmak
17.	1	düzene sokmak
18.	1	gözlerini açmak
19.	1	haber vermek
20.	1	hak etmek
21.	1	hava kararmak
22.	1	icat etmek
23.	1	içinden gelmek
24.	1	karar vermek
25.	1	lafı uzatmamak
26.	1	ne kadar
27.	1	ne yazık ki
28.	1	neden olmak
29.	1	ortada kalmak
30.	1	ortaya çıkmak
31.	1	örnek almak
32.	1	rast gelmek
33.	1	sahip çıkmak
34.	1	şehit olmak
35.	1	şekil vermek
36.	1	var olmak
37.	1	volta vurmak
38.	1	yerini almak

39.	1	yol açmak
40.	1	yol almak
41.	1	zararı dokunmak
42.	1	zevk almak

Ek -4: Mehmetçik Ortaokulu Kişisel Gelişim Temasında Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	6	örnek almak
2.	6	saygı duymak
3.	4	elde etmek
4.	4	hizmet etmek
5.	3	ilgi duymak
6.	3	ne kadar
7.	3	not almak
8.	3	özen göstermek
9.	3	saygı göstermek
10.	3	şiddet göstermek
11.	3	uzak kalmak
12.	2	alttan almak
13.	2	hoşuna gitmek
14.	2	karar vermek
15.	2	küçük görmek
16.	2	önde gelmek
17.	2	rol oynamak
18.	2	söz vermek
19.	2	su gibi akmak
20.	2	yerine geçmek
21.	1	adam olmak
22.	1	aklından geçmek
23.	1	allah bilir
24.	1	başına bela gelmek
25.	1	dar gelmek
26.	1	davet etmek
27.	1	derine inmek
28.	1	ders almak
29.	1	ders çıkartmak
30.	1	ders görmek
31.	1	ele almak

Melike Uluçay-Muhsine Börekçi

334

32.	1	elinden gelmek
33.	1	elinden geleni yapmak
34.	1	emanet etmek
35.	1	emek harcamak
36.	1	eşek gibi
37.	1	faydalı olmak
38.	1	fikir danışmak
39.	1	fikir vermek
40.	1	göz önüne almak
41.	1	gurur duymak
42.	1	halinden anlamak
43.	1	haline gelmek
44.	1	hor kullanmak
45.	1	iş düşmek
46.	1	iyi gitmek
47.	1	karşı karşıya gelmek
48.	1	katık etmek
49.	1	kıymetini bilmek
50.	1	meydana gelmek
51.	1	ne olursa olsun
52.	1	ortaya çıkmak
53.	1	örnek vermek
54.	1	sarf etmek
55.	1	sınava girmek
56.	1	sona ermek
57.	1	sorumluluk düşmek
58.	1	şehit olmak
59.	1	terbiyesini bozmak
60.	1	ters anlamak
61.	1	üstesinden gelmek
62.	1	vicdan azabı çekmek
63.	1	yanında olmak
64.	1	yarım kalmak
65.	1	yarışa girmek
66.	1	yerinde duramamak
67.	1	yerine getirmek
68.	1	yerini almak
69.	1	yol çizmek
70.	1	zarar vermek

Ek -5: Mehmetçik Ortaokulu Zaman ve Mekân Temasında Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	3	aklında tutmak
2.	3	karar vermek
3.	2	az kalsın
4.	2	emin olmak
5.	2	ilk göz ağrısı
6.	2	kimi kimsesi (olmamak)
7.	2	tetikte olmak
8.	1	adı üstünde
9.	1	aklı durmak
10.	1	allak bullak olmak
11.	1	ameliyata almak
12.	1	ayağına kapanmak
13.	1	ayakta tutmak
14.	1	beti benzi atmak
15.	1	bir dediğini iki etmemek
16.	1	borca girmek
17.	1	boş ver
18.	1	canı sağ olmak
19.	1	doğru bulmak
20.	1	el emeği
21.	1	elde etmek
22.	1	evvel zaman içinde kalbur saman içinde
23.	1	farkında olmak
24.	1	gelip geçmek
25.	1	gezip tozmak
26.	1	göz altında tutmak
27.	1	göz kamaştırmak
28.	1	gözüyle görmek
29.	1	ısrar etmek
30.	1	içinden geçmek

31.	1	içine çekmek
32.	1	içini okumak
33.	1	iyi ki
34.	1	kendini tutmak
35.	1	mola vermek
36.	1	ne kadar
37.	1	not almak
38.	1	örnek vermek
39.	1	saygı duymak
40.	1	saymakla bitmemek
41.	1	uzak kalmak
42.	1	var olmak
43.	1	yer açmak
44.	1	yok olmak
45.	1	ziyaret etmek

Ek -6: Mehmetçik Ortaokulu Doğa ve Evren Temasında Kullanılan Deyimler

Sıra	Sıklık	Deyimler
1.	10	yola çıkmak
2.	10	zarar görmek
3.	10	zarar vermek
4.	4	geri dönmek
5.	4	karar vermek
6.	4	vakti gelmek
7.	3	kendini tutmak
8.	2	boş ver
9.	2	dikkate almak
10.	2	iş yapmak
11.	2	ne kadar
12.	2	nesli tükenmek
13.	3	örnek almak
14.	2	piknik yapmak
15.	2	temiz tutmak
16.	2	uykuya dalmak
17.	2	yola koyulmak
18.	1	acısını çıkarmak
19.	1	adım atmak
20.	1	adını koymak
21.	1	aldırış etmemek
22	1	ayak basmak

23.	1	bir varmış bir yokmuş
24.	1	elinden gelmek
25.	1	evvel zaman içinde kalbur saman içinde
26.	1	eziyet etmek
27.	1	gezip tozmak
28.	1	gurur duymak
29.	1	hava kararmak
30.	1	hayal kurmak
31.	1	hayran kalmak
32.	1	hazırlık yapmak
33.	1	hiçe saymak
34.	1	iyi ki
35.	1	keyfini çıkarmak
36.	1	kusura bakmamak
37.	1	mola vermek
38.	1	nasibini almak
39.	1	ne yazık ki
40.	1	nefes almak
41.	1	not almak
42.	1	örnek vermek
43.	1	rağbet görmek
44.	1	sağ olmak
45.	1	sağlama almak
46.	1	son vermek
47.	1	suya düşmek
48.	1	takla atmak
49.	1	uzak kalmak
50.	1	uzun lafın kısası
51.	1	volta atmak
52.	1	yerini almak
53.	1	yol açmak
54.	1	yuva yapmak
55.	1	zorunda bırakmak
56.	1	zorunda kalmak

